

Underhåll

Hur man bedömer underhållets storlek

Enligt lagen om underhåll äger barnet rätt till tillräckligt underhåll. Underhåll innebär tillgodoseende av de materiella och andliga behov som motsvarar barnets utvecklingsnivå, den vård och utbildning barnet behöver samt av detta föranledda kostnader. Föräldrarna svarar efter sin förmåga för barnets underhåll. Vid bedömandet av föräldrarnas förmåga att underhålla barnet beaktas deras ålder, arbetsförmåga och möjligheter att delta i förvärvsarbete, beloppet av tillbudsstående medel samt deras övriga, på lag grundade underhållsansvar. Justitieministeriet har utarbetat en handbok för fastställande av underhåll för att underlätta förhandlingarna kring underhållets storlek föräldrarna emellan.

Bör underhållsavtal alltid utarbetas och fastställas på socialkansliet?

Sörjer förälder inte på annat sätt för barnets underhåll eller bor barnet inte varaktigt tillsammans med föräldern, kan det fastställas att underhållsbidrag ska betalas till barnet. Föräldrarna har i och för sig friheten att sinsemellan överenskomma om underhållet antingen muntligt eller skriftligt. Ett avtal där föräldrarna har bestämt att frångå barnets rätt till underhåll är som sådant ogiltigt. Underhållsbidragets belopp och sättet för dess erläggande fastställs genom avtal eller dom. För att avtalet ska vara verkställbart bör man utarbeta det skriftligt hos barnatillsyningsmannen i barnets hemkommun, som i sin tur ser till att avtalet fastställs, förutsatt att det inte strider mot barnets bästa. Ett fastställt underhållsavtal motsvara en laga kraft vunnit dom utfärdad av domstol.

Underhållsbidrag vid växelvisboende

Vecka-vecka-boende innebär att barnet bor halva tiden växelvis hos båda föräldrarna. Enligt lagen kan ett barn däremot vara officiellt inskrivet enbart hos den ena föräldern. Sörjer förälder inte på annat sätt för barnets underhåll eller ifall barnet inte bor varaktigt tillsammans med föräldern, kan det enligt lagen om underhåll fastställas att underhållsbidrag ska betalas till barnet.

Föräldrarnas skyldighet att förse barnet med underhåll bedöms aldrig direkt enligt den tid som barnet tillbringar hos den underhållsskyldige. Även vid växelvisboende är grunden till underhåll alltid barnets behov, vars ansvar fördelas mellan föräldrarna enligt deras underhållsförmåga i förhållande till varandra. Man kan med andra ord fastställa att underhåll ska utbetalas till boföräldern vid växelvisboende när boföräldrarnas underhållsförmåga är låg, trots att barnet tillbringar tid hos den underhållsskyldige i stor utsträckning.

Föräldern frigges från sin underhållsskyldighet enbart på basis av att barnet bor exakt lika lång tid hos båda föräldrarna. Föräldrarna bör även utöver de grundläggande underhållet komma överens fördelningen av övriga av barnet föranledda kostnader så som t.ex. dagvård, fritidssysselsättningar och anskaffning av kläder. Vid behov kan dessa kostnader beaktas i form av underhållsbidrag.

Rätt till underhåll när barnet är myndigt

Barnets rätt till underhåll av sina föräldrar avtar när hen fyller 18 år. Enligt lagen om underhåll svarar föräldrarna däremot för kostnaderna för barnets utbildning även efter det barnet fyllt 18 år, om detta prövas skäligt. Härvid beaktas särskilt barnets anlag, utbildningstiden och kostnaderna för utbildningen samt barnets möjligheter att efter avslutad utbildning själv svara för kostnaderna.

Utbildningsbidrag kan inte direkt tillämpas på bestämmelserna för underhåll, utan föräldrarnas ansvar för utbildningskostnaderna är av sekundär natur och prövningsbaserat. I praktiken gäller utbildningsbidraget för gymnasiestudier och yrkesinriktad utbildning. Till utbildningskostnaderna räknas också levnadskostnader under studietiden.

Om utbildningsbidrag söks före barnet har fyllt 18 år, ska den sökande vara barnets vårdnadshavare. Ett myndigt barn söker utbildningsbidrag själv och riktar sina anspråk till bägge föräldrarna och då betalas bidraget till barnets bankkonto. Avtalet om utbildningsbidrag kan utarbetas och fastställas hos barnatillsyningsmannen eller vid domstolen i barnets hemkommun.

Granskning av underhållet vid förändring av ekonomisk situation

Det är möjligt att ändra ett fastställt underhållsavtal antingen genom överenskommelse mellan föräldrarna eller via domstolsbeslut. Man kan ändra beloppet på underhållets ifall förutsättningarna för betalning av underhållsbidrag har avsevärt förändrats efter fastställandet av avtalet och att granskningen av underhållet kan anses vara skäligt när man beaktar barnets och den underhållsskyldiges omständigheter. Förändringen av underhållsbidraget kan även vara tidsbundet och då sänks det tidigare fastställda underhållet för en viss tidsfrist.

Ifall båda föräldrarna går med på att beloppet på underhållsbidraget revideras, kan båda föräldrarna reservera tid på barnatillsyningsmannens mottagning för granskning av underhållet. Man kan sänka underhållsbidraget ifall man anser att den underhållsskyldige av godtagbara skäl är oförmögen att enbart i liten grad eller att alls delta i barnets underhåll.

Underhållsbidragets indexjusteringar

Syftet med indexjusteringen av underhållsbidrag är att bibehålla det fastställda underhållets realvärde när penningvärdet fluktuerar. Skyldigheten att betala indexförhöjningar grundar sig direkt på lagstiftning. Man granskar underhållsbidragen årligen vid årets början enligt levnadskostnadsindexet (1951:10=100). Indexjusteringen kan även vara sjunkande.

Skyldigheten att betala indexförhöjningen följer direkt lagstiftningen och därför meddelar man inte föräldrarna skilt om de förhöjningar som är inrättade av myndigheterna. Ifall föräldrarna sköter om betalningen av underhållet sinsemellan bör de även sörja för att man tar indexjusteringarna i beaktande. Föräldrarna kan få en daterad anteckning av det förhöjda/sänkta underhållsbidraget i sina originalavtal vid begäran. Ifall underhållet utbetalas i form av underhållsstöd eller är objekt för utmätning ansvarar FPA och utsködningsverket för indexjusteringarna.

Underhållsbidragen och även indexförhöjningarna föråldras inom loppet av fem år. Ifall den underhållsskyldige inte har betalat indexförhöjningen innebär detta att hen inte har skött om den förfallna underhållsbidragsskulden i sin helhet. Man kan vid behov återkräva skillnaden mellan det ursprungliga underhållsbidraget och indexförhöjningarna via utsködningsverket.

När den underhållsskyldige inte sköter om sin förpliktelse

Ifall det finns ett av barnatillsyningsman fastställt underhållsavtal eller beslut om underhåll utfärdat av domstol är det obetalda underhållet i sig godtagbart objekt för utmätning. Boföräldern kan då sätta i gång återkrav genom utmätning genom att tillgodose utsködningsmannen med en skriftlig anhållan om utmätning bifogat med underhållsavtalet eller domstolens beslut i original.

Barnets boförälder kan även ansöka om underhållsstöd från FPA ifall den underhållsskyldige inte betalat fastställt underhållsbidrag. Återkrav av obetalda underhåll och kalkylerade förseningsräntor på dessa sköt då av Folkpensionsanstalten.

Kontaktuppgifter

SKRIV UT